

Leeswijzer

Dit onderstaande document omvat het conceptparticipatiebeleid van de provincie Zuid-Holland. Dit beleid is geschreven met behulp van gesprekken met ondernemers, inwoners, maatschappelijke organisaties en medeoverheden.

Waar wordt het beleid specifiek gepubliceerd?

- Het participatiebeleid gaat grotendeels over waarom en hoe de provincie omgaat met belanghebbenden. Een groot deel van het participatiebeleid (paragrafen 1.2, 1.3, hoofdstuk 2 en 3 uitgezonderd van 3.5) wordt daarom in het Omgevingsbeleid van de provincie Zuid-Holland opgenomen. In het Omgevingsbeleid staat al het beleid over de fysieke leefomgeving. Het participatiebeleid zal binnen het Omgevingsbeleid verschillende plekken innemen. Zo zal een deel worden opgenomen in bijv. de sturingsfilosofie, in de algemene visie en in het programma. Het Omgevingsbeleid is gericht op externe partijen.
- Het is belangrijk dat de interne organisatie weet wat en waarom we als provincie participatie organiseren, wat onder participatie wordt begrepen wordt en welke acties en afspraken hierbij horen. Daarom wordt het participatiebeleid aan het interne beleid van de provincie toegevoegd (paragrafen 3.1 en 3.5).

Overzichtelijk boekje waarin al het beleid gebundeld is.

We publiceren een participatieboekje, zodat al het participatiebeleid overzichtelijk gebundeld is, een 'boekje'. Dit boekje is te vinden op de corporate website van Zuid-Holland en op de binnenpleinpagina Participatie. Dit boekje willen we toegankelijk maken voor externe partijen en ook voor onze collega's. Zo kunnen externen en collega's ons participatiebeleid gemakkelijk vinden wanneer zij hiernaar op zoek zijn. Vormgeving zal de opmaak van de hele nota verzorgen.

Toelichting in tekstvakken zijn geen onderdeel van beleid.

In de tekstvakken zijn toelichtingen te lezen. Vaak vertelt de tekst in de vakken iets over een bevinding vanuit een werksessie, opgehaalde quotes vanuit participatietrajecten of informatie die geen onderdeel uitmaakt van beleid maar wel context schept. De vakken zijn dus geen onderdeel van het beleid maar geven wel iets meer context over het stuk en wordt onderdeel van het 'boekje'.

Impact op de Participatieverordening.

Aan de hand van de nieuwe beleidsteksten zullen er aanpassingen noodzakelijk zijn in de participatieverordening.

Voorziene aanpassingen in de Participatieverordening:

1. De definitie van participatie wordt aangepast in lijn met het participatiebeleid.
2. De definitie van Uitdaagrecht wordt toegevoegd in artikel 1.
3. In paragraaf 2: 'Burgerinitiatief' zal een artikel over het Uitdaagrecht toegevoegd worden. Hierin staan de regels die de provincie stelt voor het gebruikmaken van het instrument Uitdaagrecht. De precieze inhoud wordt momenteel uitgewerkt.
4. In de huidige Participatieverordening staat dat een burgerinitiatief voor het plaatsen van een onderwerp op de agenda van Provinciale Staten, door tenminste duizend gerechtigden ondersteund moet worden. Het aantal van duizend handtekeningen wordt aangepast van 1000 naar 500.
5. De provincie onderzoekt of het indienen van een burgerinitiatief op een modernere manier kan worden georganiseerd. De regel voor het indienen van een burgerinitiatief met behulp van het modelformulier dat is vastgesteld door Gedeputeerde Staten wil de provincie mogelijk laten vervallen. In plaats daarvan wil de provincie dat initiatiefnemers de mogelijkheid hebben om vormvrij en zowel fysiek als digitaal, burgerinitiatieven in te dienen, mits is voldaan specifieke voorwaarden. Dit wordt momenteel onderzocht.
6. Als laatste wordt het artikel 'Klachten' aangepast conform de algemene klachtenregeling (hoofdstuk 9) uit de Algemene Wet Bestuursrecht (Awb). Dit betekent dat belanghebbenden zoals beschreven in de Awb tot een jaar nadat een besluit is genomen, de mogelijkheid hebben om een klacht in te dienen.

Dit overzicht is niet sluitend en zal worden bijgesteld op basis van de eventuele aanpassingen die voortkomen uit de internetconsultatie; de formele participatie (ter inzagelegging) en het besluitvormingsproces. Het definitieve overzicht van de aanpassingen volgt na vaststelling van het beleid door Provinciale Staten. De definitieve lijst en de uitwerkingen van de gevolgen voor de verordening volgt na vaststelling van het participatiebeleid.

Verdere procedure

Het participatiebeleid zal worden meegenomen in het Omgevingsbeleid van de Provincie en is derhalve onderdeel van de Herziening van het Omgevingsbeleid 2025.

De Herziening van het Omgevingsbeleid 2025 volgt de volgende planning (data indicatief en afhankelijk van besluitvorming):

Deadline teksten internetconsultatie	17-02-2025
Internetconsultatie	6-03-2025 t/m 24-03-2025
Deadline definitieve ontwerpteksten	10-06-2025
Aanleveren GS workflow	26-06-2025
Vaststelling ontwerp	15-07-2025
Publicatie terinzagelegging	11-08-2025 t/m 6-10-2025
Vaststelling GS	16-12-2025
Hoorzitting	n.t.b.
Bespreking cie. RM	n.t.b.
Vaststelling PS	n.t.b. (indicatie: april 2026)
Publicatie & consolidatie	n.t.b.

NB! Bovenstaande planning van de herziening van het Omgevingsbeleid houdt in dat we uiterlijk tot 8 juni 2025 wijzigingen kunnen doorvoeren in de beleidsteksten.



provincie
Zuid-Holland

Samenwerken aan de toekomst



Participatiebeleid Zuid-Holland

(concept)

Krachtig Zuid-Holland

Voorwoord

Als samenleving en overheid staan we voor grote opgaven zoals de toekomst van de landbouw, klimaatverandering, de woningbouwopgave en natuurherstel. Onderwerpen die veel invloed hebben op de maatschappij. Hierbij moeten verschillende belangen tegenover elkaar worden afgewogen en moeten er beslissingen genomen worden waarvan de uitkomst niet altijd te voorspellen is. Hier hebben we de kennis en hulp van de hele samenleving bij nodig! Redenen genoeg om de samenwerking tussen de overheid en maatschappij te verbeteren en het participatiebeleid van de provincie Zuid-Holland te vernieuwen.

Want alleen door samen te werken met inwoners, bedrijven, medeoverheden en maatschappelijke organisaties kunnen we beter en rechtvaardiger beleid maken dat aansluit bij de wensen en behoeften van de samenleving. Met behulp van participatie willen we als overheid zorgen voor meer wederzijds begrip, ophalen hoe er gedacht wordt over verschillende onderwerpen, laten zien hoe ingewikkeld vraagstukken soms zijn en hoe moeilijk het is om belangen af te wegen. Bovendien hebben inwoners waardevolle kennis over de eigen omgeving. Die kennis hebben we nodig om de juiste beslissingen te nemen. Een betere samenwerking met de omgeving kan inzichten opleveren die anders misschien niet naar boven zouden komen..

Met behulp van het vernieuwde participatiebeleid zetten we in op het verbeteren van de samenwerking met de maatschappij. Dit zien we als aanvulling op de representatieve democratie, waarbij de volksvertegenwoordiging één keer per vier jaar wordt gekozen. Hoe we de samenwerking vormgeven is afhankelijk van het vraagstuk. Soms door een burgerberaad in te zetten waarbij we veel invloed uit handen geven aan een groep gelote inwoners, soms door uitvoerende taken van de provincie over te laten aan lokale initiatieven en soms door lichtere vormen van participatie te organiseren zoals het verspreiden van een digitale vragenlijst. Van andere initiatiefnemers en medeoverheden verwachten we dezelfde houding.

Onder het mom van “doen wat je belooft” is dit participatiebeleid tot stand gekomen in samenwerking met inwoners, medeoverheden, bedrijven, wetenschappers en collega’s met behulp van o.a. fysieke bijeenkomsten, een online keuzewijzer, één-op-één interviews en meer. We willen iedereen die hierover heeft meegedacht, meegeschreven en de moeite heeft genomen om dit beleid beter te maken bedanken! !

Namens Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
Mariëtte van Leeuwen

Inhoud

Voorwoord	1
1. Introductie	3
1.1 Status van dit stuk	3
1.2 Wat valt buiten dit beleid?	3
1.3 Opbouw	3
1.4 Relatie met het Omgevingsbeleid	4
1.5 Participatieverordening en Leidraad Participatie	4
1.6 Wat is participatie?	4
1.7 Verschillende rollen van de provincie	5
2. Wat wil de provincie bereiken	7
2.1 Drie pijlers	7
3. Wat gaat de provincie doen	8
3.1 Organiseren van participatie	8
3.1.1 Participatieprincipes	8
3.1.2 Participatieplan en -verslag	11
3.1.3 Participatie bij instrumenten Omgevingswet	12
3.2 Participatie bij de Omgevingsvergunning	13
3.2.1 Stimuleren participatie bij de Omgevingsvergunning	13
3.2.2 Stimuleren participatie bij BOPA's	13
3.3 Meer ruimte maken voor ideeën vanuit de maatschappij	13
3.3.1 Burgerinitiatief: Onderwerp op de agenda van Provinciale Staten plaatsen	14
3.3.2 Uitdaagrecht: Uitvoerende provinciale taak overnemen	14
3.4 Beter samenwerken met de omgeving	15
3.5 Borgen van participatie in de organisatie	16
3.6 Digitale participatie	16

1. Introductie

Voordat we het participatiebeleid toelichten, leggen we uit wat de status is van het participatiebeleid, waarom we het participatiebeleid hebben vernieuwd, hoe dit stuk is opgebouwd en vertellen we hoe we participatie definiëren en welke rollen hierin te onderscheiden zijn.

1.1 Status van dit stuk

Met het vernieuwen van het participatiebeleid geven we invulling aan de verplichtingen die horen bij de Omgevingswet, de wet Versterking participatie op decentraal niveau en geven we gehoor aan het coalitieakkoord Krachtig Zuid-Holland.

Met de ingang van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is het verplicht om invulling te geven aan participatie binnen de beleidsinstrumenten die de wet voorschrijft. In 2025 zal de wet versterking participatie op decentraal niveau van kracht worden. Deze wet verplicht lokale overheden om invulling te geven aan participatiebeleid. Ook wordt de vernieuwing van het participatiebeleid benoemd in het Coalitieakkoord Krachtig Zuid-Holland Perspectief 4: een gezonde omgeving en een slagvaardig provinciebestuur, p.32:

“We actualiseren in samenspraak en in afstemming met maatschappelijke partners onze participatievisie en -principes aan de huidige tijd” (2023).

Met het vernieuwen van het participatiebeleid houdt de provincie zich aan de geldende (wettelijke) regels en afspraken. Het participatiebeleid zal deels in het Omgevingsbeleid en deels in werkinstructies van de provincie worden opgenomen. Op basis van art. 7:660 uit het Burgerlijk Wetboek zullen het provinciaal bestuur en de provincie medewerkers zich ook aan de regels en afspraken over participatie moeten houden. In deze beleidsnotitie is al het participatiebeleid gebundeld met uitzondering van financiële participatie zoals o.a. beschreven in het energiebeleid.

1.2 Wat valt buiten dit beleid?

De provincie heeft geen verantwoordelijkheid voor participatietrajecten georganiseerd door medeoverheden en initiatiefnemers tenzij de provincie de rol van initiatiefnemer of mede-initiatiefnemer heeft. Het participatiebeleid is zelfbindend en omvat dus geen regels voor medeoverheden. Wel verwacht de provincie dat medeoverheden en initiatiefnemers de eigen verantwoordelijkheid nemen voor het zorgvuldig organiseren van participatie. Daarnaast valt lokaal eigendom bij wind- of zonneparken buiten de reikwijdte van dit beleid. Lokaal eigendom wordt toegepast in het energiedomein en is een bijzondere vorm van participatie omdat participanten financiële risico's dragen. Het energiebeleid van de provincie behandelt deze bijzondere vorm van participatie.

Toelichting: lokaal eigendom bij wind- of zonneparken

In het Klimaatakkoord (onderdeel van landelijk klimaatbeleid) staat beschreven dat voor zon- en windprojecten wordt gestreefd naar 50% lokaal eigendom. Lokaal eigendom betekent dat de omgeving van een wind- of zonnepark (inwoners en ondernemers) risicodragend eigenaar kunnen zijn. Met lokaal eigendom hebben inwoners en ondernemers zeggenschap over de ontwikkeling, bouw en toepassing van het project, inclusief de opbrengsten. Omdat vraagstukken over lokaal eigendom specifiek in het energiedomein spelen en er financiële risico's spelen bij deze vorm van participatie, is dit onderwerp opgenomen in energiebeleid in het Omgevingsbeleid.

1.3 Opbouw

Deze beleidsnotitie beschrijft het participatiebeleid van de provincie Zuid-Holland. In de introductie wordt beschreven wat de provincie verstaat onder participatie. Vervolgens worden het participatiekompas en de rollen die de provincie kan aannemen bij verschillende participatievormen behandeld. In het tweede deel van de notitie volgt de visie van de provincie op participatie (wat wil de provincie bereiken). In het derde deel van de notitie worden de beleidsmaatregelen met betrekking tot participatie besproken (wat gaat de provincie doen).

1.4 Relatie met het Omgevingsbeleid

Het omgevingsbeleid van de provincie Zuid-Holland bestaat uit

- De Omgevingsvisie (wat wil de provincie bereiken)
- Het Omgevingsprogramma (wat doet de provincie om dat te bereiken)
- De Zuid-Hollandse Omgevingsverordening (benodigde juridische regels)

Participatie is een essentieel onderdeel bij (het maken van) omgevingsbeleid. Daarom wordt de inhoud van deze beleidsnotitie dan ook grotendeels verwerkt in de verschillende onderdelen van het omgevingsbeleid, met uitzondering van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening. Deze stelt juridische regels voor andere overheden, burgers en bedrijven. Het participatiebeleid is zelfbindend, wat betekent dat alleen de provincie zelf eraan gebonden is. De provincie stelt met haar participatiebeleid dus geen regels voor medeoverheden. De juridische regels met betrekking tot participatie zijn daarom vastgelegd in een aparte Participatieverordening.

De volgende hoofdstukken komen niet in het omgevingsbeleid maar landen in een beleidsregel of werkinstructie:

- Hoofdstuk 3.3 Meer ruimte maken voor ideeën vanuit de maatschappij (beleidsregel)
- Hoofdstuk 3.4 Beter samenwerken met de omgeving (werkinstructie)
- Hoofdstuk 3.5 Borgen van participatie in de organisatie (werkinstructie)

1.5 Participatieverordening en Leidraad Participatie

In de notitie wordt ook verwezen naar de Participatieverordening en naar de Leidraad Participatie.

De Participatieverordening omvat alle regels die de provincie oplegt aan zichzelf rondom participatie.

De Leidraad Participatie is de werkwijze van de provincie Zuid-Holland als het gaat om het vormgeven van participatie. Deze werkwijze geeft handvatten om een participatieaanpak te op te stellen.

1.6 Wat is participatie?

Participatie heeft veel verschillende betekenissen en kan daardoor verschillend begrepen worden. De provincie houdt de definitie aan van Kennisknooppunt Participatie, onderdeel van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat aan:

“Participatie is een proces waarbij individuen, groepen en organisaties invloed uitoefenen op collectieve vraagstukken, beslissingen of diensten die hen aangaan” (Kennisbasis participatie, 2019).

De bovenstaande definitie geeft aan dat participatie echt gaat om invloed uitoefenen en dus verder gaat dan alleen het informeren van de omgeving. De provincie geeft daarom de voorkeur aan andere vormen van participatie. Er kunnen redenen zijn hiervan af te wijken en enkel te informeren. In die gevallen volstaat het informeren van belanghebbenden. Informeren en communicatie zijn belangrijke voorwaarden voor een zorgvuldig participatieproces want om meningen in te winnen zijn informatie en kennis over het onderwerp belangrijk. Maar participatie gaat verder dan het enkel zenden van informatie. Er moet voor deelnemers daadwerkelijk een mogelijkheid zijn om iets te beïnvloeden. Er moet ruimte zijn voor individuen, groepen en organisaties om ‘invloed uit te oefenen op collectieve vraagstukken, beslissingen of diensten’. De provincie betreft belanghebbenden structureel dus waar mogelijk bij elke fase van de beleidscyclus (bij de voorbereiding-, uitvoering- en evaluatie van beleid). Het gaat om de intentie echt te willen weten hoe de omgeving over een onderwerp denkt, om die informatie vervolgens te gebruiken bij vervolgacties waarbij het transparant terugkoppelen over wat er met de input gebeurt van groot belang is.

1.7 Verschillende rollen van de provincie

Spanning tussen participatie en de volksvertegenwoordiging provincie

Participatietrajecten bestaan naast de reguliere systemen van de provincie en worden in elkaar verweven. Dit kan soms voor spanning zorgen. Want hoewel het dagelijks bestuur, Gedeputeerde Staten en de volksvertegenwoordiging, Provinciale Staten elke vier jaar op een democratische wijze worden gekozen en de Zuid-Hollanders politiek vertegenwoordigen, kunnen uitkomsten van participatie soms verschillen van ideeën van het dagelijks bestuur of de volksvertegenwoordiging. Hiermee omgaan is een uitdaging! Door vroegtijdig de verschillende rollen te benoemen en afspraken te maken over hoeveel beïnvloedingsruimte er is voor de provincie of juist voor de omgeving, probeert de provincie het gesprek hierover te voeren en de spanning te verminderen.

Rollen bepalen

De rol van de omgeving / provincie wordt bepaald op basis van het soort vraagstuk dat er ligt. Onder andere beïnvloedingsruimte maar ook wettelijke verantwoordelijkheden van de provincie kunnen hierin meespelen. Het participatiekompas helpt bij het bepalen van de rol van de provincie. Hieronder volgt een beschrijving van de verschillende soorten participatie en de bijbehorende rollen van de provincie. De onderstaande rolbeschrijving focust zich op die van de provincie terwijl er bij elke vorm van participatie ook verschillende rollen van de omgeving zijn. Hier is de provincie zich van bewust. Ook kan het kompas doen vermoeden dat de provincie als enige met participatietrajecten kan komen. Dit is niet het geval! Ook de omgeving kan proactief met ideeën komen waarbij de provincie dit ondersteunt. Hierbij komt het initiatief vanuit de samenleving en niet vanuit de overheid.

Participatiekompas

Het participatiekompas is een hulpmiddel om te bepalen welke vorm van participatie past bij het vraagstuk dat voorligt. De participatievormen zijn peilen, advies vragen, samenwerken en ondersteunen. Bij elke vorm van participatie past een andere aanpak.



Informereren

De provincie informeert betrokkenen tijdig wanneer de provincie beslissingen maakt die hen aangaan. Oók wanneer er om wat voor reden dan ook geen actief participatietraject plaatsvindt. Informeren is onderdeel van goede participatie, maar is geen participatie op zichzelf. Soms is het informeren van de omgeving wel voldoende.

Uitzondering:

Wanneer participatie wenselijk is maar er vanwege significant provinciaal en/of maatschappelijk belang redenen zijn om niet verder te gaan dan informeren kan, mits gemotiveerd, worden afgeweken van boven staande. Informeren kan dan onder participatie worden geschaard.

Peilen

De provincie vraagt belanghebbenden om meningen en ideeën maar er is geen garantie dat die inbreng ook daadwerkelijk wordt opgevolgd. De provincie bepaalt het onderwerp, de kaders waarbinnen participatie plaatsvindt en hoe de participatieopbrengst wordt opgevolgd.

Advies vragen

De provincie vraagt betrokkenen actief om advies te geven over bepaalde vraagstukken en neemt dat advies mee in de beleidsontwikkeling tenzij er sterke argumenten zijn om dit niet te doen. Wanneer wordt afgeweken van het advies zal onderbouwd worden waarom. De provincie bepaalt (eventueel samen met de omgeving) het gespreksonderwerp en de methoden en kaders waarmee de advisering vorm krijgt.

Samenwerken

Plannen worden gezamenlijk met de omgeving opgesteld, uitgevoerd en geëvalueerd. De kaders van de samenwerking worden gezamenlijk bepaald. Er is sprake van een gelijkwaardige samenwerking waarbij de provincie optreedt als partner en beslissingen in principe dus ook gezamenlijk worden genomen.

Ondersteunen

De provincie ondersteunt bij het uitvoeren van plannen van anderen, bijvoorbeeld door het verlenen van subsidie of fysieke ruimte. Hierbij is er altijd sprake van een overeenkomst tussen de samenwerkingspartij en de provincie. Het Uitdaagrecht is hierin een specifieke vorm van participatie waarbij uitvoerende provinciale taken structureel kunnen worden overgenomen door anderen. Hierbij blijft de provincie eindverantwoordelijk voor het uitvoeren van de taak.

Deelnemen

De provincie kan tot slot ook optreden als deelnemer binnen een participatietraject van een andere organisatie of overheid. De exacte rol van de provincie is afhankelijk van het traject.

Verschillende ideeën over de rol van inwoners tijdens participatietrajecten

In mei/juni 2024 organiseerde de provincie een online keuzewijzer om inwoners mee te laten denken over de invulling van het participatiebeleid. Uit de resultaten blijkt dat er verschillende perspectieven zijn over de rol van inwoners tijdens participatietrajecten. Hieronder zijn twee meningen hierover te lezen:

In een vroegtijdig stadium meedenken

Deelnemer: "Bij sommige thema's is het fijn om in een vroeg stadium mee te denken, maar in andere gevallen kan het prettig zijn dat er al e.e.a. vastligt en ik kan aangeven wat voor mij de best mogelijke keuze is."

Meedenken over onderwerpen die dichtbij staan

Deelnemer: "Meedenken is relevanter als je zelf veel te maken hebt/krijgt met de gevolgen van keuzes. Het uitvoeren van taken vind ik echt een taak van de overheid. Burgers hoeven er geen tweede baan bij."

2 Wat wil de provincie bereiken

Waarom werkt de provincie samen met anderen aan maatschappelijke opgaven? Wat is het perspectief op de lange termijn?

Bij het aanpakken van grote maatschappelijke opgaven vindt de provincie samenwerking met de omgeving essentieel. Onderwerpen waar de Provincie Zuid-Holland aan werkt hebben vaak invloed op de directe omgeving van Zuid-Hollanders. Het werk van de provincie wordt beter wanneer we samenwerken met inwoners, bedrijven, medeoverheden en maatschappelijke organisaties. Deze partijen hebben waardevolle kennis, creativiteit en expertise. Het is belangrijk om deze partijen actief te betrekken bij de beslissingen die hen aangaan, maatschappelijke initiatieven te ondersteunen waar mogelijk en Zuid-Hollanders met verschillende achtergronden te betrekken. Ook willen we met participatie meer wederzijds begrip tussen de maatschappij en de provincie creëren. Door de relatie te verbeteren kan het vertrouwen in de overheid en daarmee de democratie groeien. Hierbij vinden we het belangrijk om continue te leren, zodat de samenwerking steeds beter wordt en de provincie als organisatie kan groeien.

2.1 Drie pijlers

Er zijn 3 pijlers van participatie geformuleerd die bijdragen aan de participatievisie, namelijk: beter beleid maken, rechtvaardiger beleid maken en voor wederzijds begrip zorgen.

1. Participatie voor beter beleid

Door participatie te organiseren wordt het werk van de provincie in de beleidsvorming en uitvoering inhoudelijk beter. Met behulp van participatie wordt de kennis en creativiteit van de maatschappij benut bij het maken van plannen. Daarnaast sluit het beleid zo beter aan op de wensen en behoeften van de maatschappij.

De provincie heeft een open houding, is geïnteresseerd in ideeën van buiten en neemt deze serieus. Participatie wordt een vast onderdeel in de processen conform de Omgevingswet, de Wet Versterking Participatie op Decentraal niveau en zoals beschreven in de Participatieverordening van de provincie. De provincie organiseert waar mogelijk participatie bij elke fase van de beleidscyclus dus bij de planvorming, uitvoering en evaluatie van beleid.

2. Participatie voor rechtvaardiger beleid

De provincie betreft Zuid-Hollanders bij de beslissingen die hen aangaan. Door participatietrajecten op een goede, eerlijke manier te organiseren kan beleid als rechtvaardiger worden ervaren, zelfs als een individu het inhoudelijk niet eens is met uitkomst. Een onderdeel van een goed en eerlijk proces is dat de provincie altijd stilstaat bij het betrekken van groepen met verschillende perspectieven en om waar mogelijk, individuen die mee willen doen maar om wat voor reden dan ook obstakels ondervinden, de kans te bieden om toch bij te dragen.

Rechtvaardigheid & medeoverheden

In juli 2024 ging de provincie met medeoverheden in gesprek over het onderwerp participatie. Hier kwam het onderwerp rechtvaardigheid ook aan bod. Een deelnemer noemde: "Je maakt geen beleid voor of over mensen zonder met ze erover te praten."

3. Participatie voor wederzijds begrip

Door Zuid-Hollanders actief te betrekken, met elkaar in gesprek te gaan, inzicht te geven in de processen van de provincie en de (digitale) toegankelijkheid van participatietrajecten en de provincie te verbeteren, wil de provincie wederzijds begrip vergroten. Dit betekent ook dat de provincie meer inzicht krijgt in de wereld van Zuid-Hollanders en andersom. Wanneer beiden elkaar iets beter begrijpen zorgt dat voor een betere relatie. Door continu te leren van participatietrajecten en open te staan voor feedback, verbetert de provincie de samenwerkingen en wordt er gewerkt aan onderling vertrouwen. De provincie evalueert trajecten met betrokkenen, volgt de nieuwste inzichten, en doet onderzoek en experimenten.

Redenen om de relatie met Zuid-Hollanders te verbeteren

Uit de straatgesprekken met inwoners die de provincie voerde in mei/juni 2024 blijkt dat inwoners ervaren dat de provincie moeilijk te bereiken is. Inwoners ervaren dat de deur dicht zit; de locatie van deze deur onduidelijk is; en dat de provincie zich “verstopt zich achter telefoonnummers die niet bereikbaar zijn of doodlopen”. Veel inwoners weten niet wat de provincie doet en/of heeft bereikt. De onderwerpen van de provincie lijken een “ver van mijn bed show”.

Met je eigen kiezers blijven praten

Tijdens een informeel gesprek in augustus 2024 met Provinciale Staten werd benoemd dat het belangrijk is om contact te behouden met de eigen kiezers. Participatie werd hiervoor als middel benoemd.

3. Wat gaat de provincie doen

Hieronder volgen de specifieke maatregelen die de provincie treft om invulling te geven aan haar participatievisie.

3.1 Organiseren van participatie

De provincie heeft vier participatieprincipes vastgesteld waaraan zij zich altijd houdt bij de organisatie van participatietrajecten. Deze principes zijn tot stand gekomen met behulp van de opbrengsten uit participatiebijeenkomsten met onder andere inwoners, bedrijven, medeoverheden en organisaties en zijn als volgt:

3.1.1 Participatieprincipes

De provincie heeft vier participatieprincipes vastgesteld waaraan zij zich altijd houdt bij de organisatie van participatietrajecten. Deze principes zijn tot stand gekomen met behulp van de opbrengsten uit participatiebijeenkomsten met onder andere inwoners, bedrijven, medeoverheden en organisaties en zijn als volgt:

1. Aanpak bepalen op basis van het vraagstuk

De provincie bepaalt vanuit de inhoud van het vraagstuk wat de doelen zijn van een participatietraject. Dit betekent dat de opgave, de rol van de provincie, de belanghebbenden en de effecten op de omgeving bepalend zijn om de participatiedoelen en de aanpak te bepalen. Het doel is dat door te beginnen met de inhoud van het vraagstuk een aanpak ontworpen wordt, zodat goed onderbouwd en begrepen wordt waarom op welk moment welk participatiemiddel wordt ingezet. Er wordt alleen een traject gestart als het vraagstuk zich leent voor participatie. In dat geval is er voldoende juridische ruimte, is er beïnvloedingsruimte voor participanten, is er voldoende tijd, capaciteit en geld beschikbaar en is er bestuurlijke dekking. Wanneer participatie georganiseerd wordt is het verplicht om een participatieplan op te stellen. Het uitgangspunt is dat bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid participatie wordt georganiseerd. Hierbij hanteert de provincie een ‘ja, mits’ principe als het gaat om de organisatie van participatie. In een aantal gevallen organiseert de provincie geen participatie. Voor meer informatie over de regels rondom participatie is de Participatieverordening beschikbaar.

Toelichting: Schijnparticipatie voorkomen

Er zijn gevallen waarin participatie meer negatieve dan positieve effecten voortbrengt. Een van de voornaamste redenen hiervoor is zogenaamde schijnparticipatie: men wekt de indruk dat er iets te beïnvloeden valt terwijl dat eigenlijk niet het geval is, bijvoorbeeld omdat doorslaggevende beslissingen al zijn gemaakt of er niets met de uitkomsten van het traject wordt gedaan. Dit leidt tot teleurstellingen en heeft een negatieve impact op het vertrouwen van participanten in de overheid. Daarom wordt er wanneer er geen beïnvloedingsruimte is geen participatietraject gestart waarin de suggestie wordt gewekt dat er wel iets te beïnvloeden valt. Uiteraard blijft de provincie altijd transparant belanghebbenden informeren over keuzes die gemaakt worden en de overwegingen die daaraan ten grondslag liggen, óók wanneer er geen sprake is van een participatietraject.

Verskillende succesfactoren van participatie

Deelnemers van de Denk mee keuzewijzer noemden verschillende succesfactoren van participatie zoals: gehoord worden, als het plan goed doordacht is, als de deelnemende groep representatief is, er evenredig naar partijen is geluisterd en wanneer de oplossing een verbetering voor de omgeving met zich meebrengt.

2. Aandacht voor verschillende perspectieven

Bij de inrichting van een participatietraject wordt altijd stilgestaan bij de diversiteit van perspectieven op een vraagstuk om daarmee een weloverwogen besluit te nemen. De provincie zet zich in voor het meewegen van zoveel mogelijk verschillende inhoudelijke standpunten en biedt ook ruimte aan emoties. Dit kan bijvoorbeeld door onderzoek te doen naar welke standpunten er zijn en op basis hiervan vertegenwoordigers uit te nodigen; te bekijken welke perspectieven voortkomen uit de participatieopbrengsten achteraf; door aan een willekeurige loting te doen; en/of door verschillende communicatiemiddelen en werkvormen te gebruiken tijdens de participatie (bijvoorbeeld fysiek en online, in groepen en individueel). Daarnaast houdt de provincie rekening met inclusie. Dit houdt in dat er maatwerk geleverd kan worden om deelnemers te betrekken op een manier die past bij persoonlijke omstandigheden. Denk hierbij aan drempelverlagende maatregelen om mensen mee te laten doen zoals het verzorgen van een oppas of een reiskostenvergoeding. Door aandacht te hebben voor het betrekken van een diverse groep deelnemers met verschillende perspectieven zorgt de provincie voor een rechtvaardiger proces en weloverwogen belangenafweging.

Geslaagde participatie volgens Provinciale Staten

Tijdens een informeel gesprek over participatie met de Provinciale Statenleden van Zuid-Holland noemen zij verschillende elementen op basis waarvan zij participatie geslaagd vinden. "Wanneer de belangen van deelnemers gehoord en gewogen zijn door degenen die het besluit nemen, dat die overwegingen aan de deelnemers duidelijk zijn, en daarmee hun acceptatie van de uitkomst groeit", noemt een Statenlid als succesfactor. Iemand anders benadrukt: "Wanneer het lukt om ook echt alle betrokkenen voor een vraagstuk te betrekken, niet alleen de usual suspects". Een ander Statenlid vertelt dat een ander element voor succesvolle participatie is: "Als iedereen de kans krijgt deel te nemen en zich betrokken en verantwoordelijk voelt". Hierbij werd ook benadrukt dat er aandacht moet zijn voor het betrekken van moeilijk bereikbare doelgroepen zoals jongeren en personen met een migratieachtergrond.

Diversiteit van participatiemethodes

Deelnemers van de Denk mee keuzewijzer noemen het belang van verschillende participatieopties. Zo noemt een deelnemer: "Er moet een divers aanbod zijn aan participatiemogelijkheden, zodat bewoners kunnen kiezen wat bij hun past". Iemand anders schrijft, "Hoewel ik graag fysiek aanwezig zou willen zijn, zal het in mijn geval lastiger worden in verband met vervoer. En dan zou online weer een betere optie zijn".

3. Zorgen voor heldere communicatie en verwachtingsmanagement

Een succesvol participatietraject kan niet zonder goede informatievoorziening voor- tijdens- en achteraf. Om een weloverwogen mening te geven over een vraagstuk is het belangrijk dat deelnemers over voldoende informatie beschikken. Daarom deelt de provincie altijd informatie over het vraagstuk op een manier die aansluit bij de doelgroep. Daarnaast deelt de provincie naast inhoudelijke informatie ook informatie over het proces en de opvolging van de participatieopbrengst. Denk hierbij aan een tijdslijn van het traject, op welke momenten deelnemers kunnen meedenken en op welke manier-, wanneer- en hoe resultaten van participatie worden meegenomen. Tijdens een traject kunnen onvoorziene gebeurtenissen voor een koerswijziging zorgen of er kunnen voorafgaand aan een traject onderdelen onduidelijk zijn. Door dit te erkennen en tijdens een participatietraject de onzekerheden te benoemen wil de provincie hierover helderheid bieden en betrouwbaar en eerlijk zijn. Na een participatietraject volgt altijd een terugkoppeling.

4. Inzetten op samen leren

De provincie zet in op een sterke en participatieve monitoring- en evaluatiestrategie. Door te leren van participatietrajecten kan de provincie haar samenwerkingen verbeteren en horen waar het beter kan. Evaluatie is geen éénmalige gebeurtenis, maar een doorlopend proces waar al vroeg over wordt nagedacht. Bij het opstellen van een participatieplan is monitoren en evaluatie daarom een standaard onderdeel. De provincie evalueert regelmatig samen met belanghebbenden en speelt tijdig in op veranderende omstandigheden en behoeften. Het uiteindelijke doel van monitoring en evaluatie is om samen te leren en te groeien, zowel binnen het participatietraject als daarbuiten. Een participatietraject is nooit perfect, en ook de provincie weet niet altijd wat goede participatie is. Degenen die meedoen of belang hebben bij de uitkomsten van een participatieproces hebben het recht om ook een stem te hebben in de evaluatie ervan. Belanghebbenden worden daarom betrokken de evaluatie van een participatietraject. Waar mogelijk wordt ook het ontwerp van de evaluatie met belanghebbenden opgesteld. De uitkomsten worden gedeeld in een participatieverslag achteraf zoals beschreven in de [Participatieverordening](#). Door de verkregen inzichten vergroot de provincie haar kennis en verbetert zij haar werkwijze.

Openstaan voor zelfreflectie

Een deelnemer aan de Denk mee keuzewijzer schrijft: "Ik vind het informeren van burgers zowel tijdens als achteraf zeer belangrijk voor het goede verloop van participatie. Daarnaast hecht ik er veel waarde aan dat de provincie zich actief opstelt voor zelfreflectie en burgers dus de mogelijkheid geeft achteraf feedback te geven. Zo blijf ik en andere burgers het gevoel houden dat we serieus worden genomen en dat stimuleert mij actief te blijven participeren." Een andere deelnemer noemt "Ik vind het wel belangrijk dat als je een participatieproces afsluit je dan ook ophaalt hoe mensen het hebben ervaren. Dat mag ook participatief gebeuren."



3.1.2 Participatieplan en -verslag

Bij elk participatietraject wordt vooraf een participatieplan opgesteld en achteraf een participatieverslag geschreven. Waar de participatieprincipes richting geven bij de organisatie van participatie, zijn het plan en verslag twee verplichte producten bij elk participatietraject. De voorwaarden waaraan deze producten moeten voldoen staan beschreven in de participatieverordening.

De participatieverordening beschrijft hoe een participatieplan en – verslag er ten minste uit moet zien.

Artikel 9 Opstellen participatieplan

1. indien gedeputeerde staten hebben besloten tot participatie, dan stellen zij daartoe een participatieplan vast, waarin worden beschreven:
 - a. het initiatief tot participatie;
 - b. de rol van gedeputeerde staten bij het initiatief tot participatie;
 - c. het participatiedoel;
 - d. de participatievorm;
 - e. de inrichting van het participatieproces;
 - f. het besluitvormingsproces en de beslissingsbevoegdheden, en de wijze waarop de participatieuitkomst hierin worden meegenomen;
 - g. de wijze van communicatie en afronding richting de gerechtigden, waaronder de bekendmaking

Artikel 13 Participatieverslag

1. Zodra de participatie is afgerond, stellen gedeputeerde staten een participatieverslag op.
2. Het participatieverslag bevat tenminste:
 - a. Een beschrijving van het gevolgde participatieproces, inclusief doel, doelgroepen, methoden en gestelde kaders
 - b. Een weergave van de belangen, zienswijze, kennisbijdragen en inzichten die door gerechtigden tijdens het participatieproces naar voren zijn gebracht, de wijze waarop hiermee is omgegaan en;
 - c. Een evaluatie van het gevolgde proces mede aan de hand van het onderdeel van de deelnemers hierover en een inhoudelijk overzicht van de schriftelijk ingediende klachten en de afhandeling daarvan.

3.1.3 Participatie bij instrumenten Omgevingswet

Voor de vijf onderstaande instrumenten van de Omgevingswet die relevant zijn voor de provincie gelden verschillende regels over participatie. Per instrument zijn er verschillende verplichtingen als het gaat over participatie. Deze zijn als volgt:

Instrument	Regels	Wie is verantwoordelijk voor het naleven van de participatieregels?	Juridische basis
Omgevingsvisie	- Motiverings-plicht¹ - Participatie-principes - Participatieplan - Participatie-verslag	GS	Omgevingsbesluit (art. 10.7) Participatieverordening
Programma	- Motiverings-plicht¹ - Participatie-principes - Participatieplan - Participatie-verslag	GS	Omgevingsbesluit (art. 10.8). Participatieverordening
Omgevingsverordening	- Motiverings-plicht¹ - Participatie-principes - Participatieplan - Participatie-verslag	GS	Omgevingsbesluit (art. 10.3 a). Participatieverordening
Projectbesluit	- Kennisgeving Participatie²/ participatieplan - Motiverings-plicht¹ - Participatie-principes - Participatie-verslag	GS – Als een ander dan het bevoegd gezag initiatiefnemer is, kan het participatietraject wel een gezamenlijke actie zijn. GS en de initiatiefnemer bepalen samen de rolverdeling waarbij GS in principe uiteindelijk beslissen. GS geven in de kennisgeving participatie aan wat de rolverdeling is.	Omgevingswet (art. 5.47, 5.48 en 5.51) Omgevingsbesluit (art. 5.3 en 5.5) Participatieverordening
Omgevingsvergunning	Zie 3.2 Kaderstelling Omgevingsvergunningen Initiatiefnemer geeft aan of en zo ja, hoe diegene aan participatie heeft gedaan en wat de resultaten zijn. Het bevoegd gezag, mogelijk de provincie, stimuleert participatie en betreft deze informatie bij de integrale belangenafweging	Initiatiefnemer	Omgevingswet (art. 16.55) Omgevingsregeling (art.7.4) Participatieverordening

¹ GS geeft bij het besluit aan hoe inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken bij de voorbereiding, wat de resultaten daarvan zijn en hoe invulling is gegeven aan de participatie-principes.

² GS is verplicht om uiterlijk bij de start van de verkenning voor het projectbesluit een ‘kennisgeving participatie’ te publiceren. Deze kennisgeving moet voldoen aan dezelfde eisen als het participatieplan. Bij de verkenning mag iedereen mogelijke oplossingen aandragen voor de beschreven opgave. Degene die dit doet, kan GS vragen om daarover advies te vragen aan een onafhankelijk deskundige.

3.2 Participatie bij de Omgevingsvergunning

Participatie is een belangrijke pijler van de Omgevingswet. Niet alleen bij beleidsinstrumenten zoals een Omgevingsvisie of een Omgevingsverordening waarbij de provincie zelf wordt geacht participatie te organiseren, maar óók voor initiatiefnemers die voor een activiteit in de leefomgeving een Omgevingsvergunning willen aanvragen. Met deze kaderstelling geeft de provincie invulling aan hoe zij omgaat met participatie bij omgevingsvergunningen.

3.2.1 Bevorderen participatie bij omgevingsvergunning

Bij de aanvraag van een omgevingsvergunning - één van de instrumenten uit de Omgevingswet - dienen initiatiefnemers aan te geven of en zo ja op welke manier zij de omgeving op voorhand hebben betrokken. De verantwoordelijkheid voor het inrichten van participatie bij de Omgevingsvergunning ligt bij de initiatiefnemer.

De provincie vindt het belangrijk dat er goede participatie wordt georganiseerd wanneer er sprake is van een activiteiten die (mogelijk) grote invloed hebben op de leefomgeving. De provincie kan een Omgevingsvergunning niet weigeren op gebrekkige participatie, maar er is wel een inspanningsverplichting o.b.v. Omgevingswet. Ook zal de provincie samen met de vijf Zuid-Hollandse omgevingsdiensten hulpmiddelen bieden aan initiatiefnemers zodat zij participatie op een zorgvuldige manier kunnen organiseren.

Wanneer de provincie zelf initiatiefnemer is gelden de voorwaarden zoals gesteld in hoofdstuk 3.1.

Participatie niet verplicht

De omgevingswet zegt niet hoe initiatiefnemers de participatie moeten organiseren en het ontbreken van participatie is in principe geen weigeringsgrond. Dit betekent dat de provincie geen voorwaarden kan stellen aan de participatie georganiseerd door initiatiefnemers bij een Omgevingsvergunning.

3.2.2 Bevorderen participatie bij BOPA's

Bij een BOPA (omgevingsplanactiviteit die buiten het Omgevingsplan valt) zijn gemeenten bevoegd gezag voor de verstrekking van een omgevingsvergunning. Wanneer zo'n activiteit echter specifiek provinciaal belang raakt¹ heeft de provincie adviesbevoegdheid. Dat betekent dat de provincie in die gevallen gemeenten mag adviseren over de vergunningverlening. De provincie stimuleert gemeenten in die gevallen om participatie mee te nemen in de afweging voor de vergunningverlening. De provincie kan, indien gewenst, hulpmiddelen aanbieden aan gemeenten zodat participatie op een zorgvuldige manier georganiseerd kan worden.

3.3 Meer ruimte maken voor ideeën vanuit de maatschappij

Vanuit de samenleving ontstaan er allerlei goede ideeën, of maatschappelijke initiatieven. Een maatschappelijk initiatief is een door burgers, maatschappelijke organisaties of informele samenwerkingsverbanden gedragen voorstel of activiteit, zonder winstoogmerk, dat een maatschappelijk doel dient en bijdraagt aan de leefomgeving, sociale samenhang of duurzaamheid binnen de provincie. Een maatschappelijk initiatief is een plan of idee van inwoners, maatschappelijke organisaties of groepen mensen, zonder winstoogmerk. Het initiatief heeft een maatschappelijk doel en draagt bij aan de leefomgeving, sociale verbondenheid of duurzaamheid in de provincie. De provincie staat open voor deze ideeën en initiatieven uit de samenleving en wil daar meer ruimte voor maken. Dit doet de provincie door:

- Een 'ja, mits'- houding. De provincie is altijd behulpzaam en kijkt samen met de initiatiefnemer naar wat er mogelijk is, óók wanneer er op het eerste gezicht misschien belemmeringen voor het initiatief zijn.
- Regelmatig thematische oproepen te doen om maatschappelijke initiatieven te bevorderen
- Onderzoek te doen naar de processen rond participatievragen van buitenaf en te kijken hoe die kunnen verbeteren.
- Duidelijke en vindbare informatievoorziening, zie ook maatregel 3.5: Digitale Participatie.

¹ Activiteiten waarbij sprake is van provinciaal belang zijn vastgelegd in besluit PZH-2022-821241969

Binnen het begrip 'maatschappelijk initiatief' onderscheidt de provincie twee bijzondere vormen met aparte voorwaarden, namelijk het Burgerinitiatief en het Uitdaagrecht.

3.3.1 Burgerinitiatief: Onderwerp op de agenda van Provinciale Staten plaatsen

De provincie vindt het belangrijk dat inwoners, maatschappelijke organisaties en/of bedrijven onderwerpen en ideeën laagdrempelig op de agenda van Provinciale Staten kunnen plaatsen wanneer deze van maatschappelijk belang zijn. Via het Burgerinitiatief kunnen deze ideeën worden ingediend. Hiervoor gelden de volgende voorwaarden:

Voorwaarden participatieverordening:

- Onderwerpen mogen gaan over een plan, project, regelgeving van de provincie of over een losstaand onderwerp dat aandacht verdient
- Onderwerpen mogen niet korter dan een jaar geleden zijn behandeld door Provinciale Staten, tenzij er aantoonbaar sprake is van nieuwe feiten en inzichten
- Er is aantoonbaar maatschappelijk draagvlak voor het initiatief in de vorm van 500 handtekeningen

3.3.2 Uitdaagrecht: Uitvoerende provinciale taak overnemen

Met het uitdaagrecht kunnen inwoners de overheid verzoeken om de uitvoering van een taak over te nemen, al dan niet met bijhorend budget, omdat zij deze taak beter of goedkoper kunnen uitvoeren. Bij gebruik van het uitdaagrecht laat de overheid zien dat zij de uitvoering van een overheidstaak aan een georganiseerde groep inwoners of maatschappelijke partij toevertrouwt. Dit gaat over uitvoerende taken van de provincie zoals het onderhoud van natuur, bruggen en bijvoorbeeld behoud van cultureel erfgoed. De provincie blijft dus de verantwoordelijke voor de opdracht.

Voorwaarden

- De uitdaging gaat in op uitvoerende taken van de provincie
- De uitdaging kan door de indiener zelf, structureel uitgevoerd worden
- Veiligheid is gegarandeerd
- De indiener is georganiseerd in een rechtsvorm zoals een stichting
- De uitdaging biedt maatschappelijke meerwaarde

Aanbestedingsnormen

Afhankelijk van de kosten van het initiatief zijn er regels met betrekking tot aanbesteding. 'Kleine opdrachten' kunnen soms 1 op 1 onderhands worden aanbesteed. Bij grotere opdrachten moet er een meervoudige aanbestedingsprocedure worden gestart. Hierbij krijgen ook andere partijen de kans om een voorstel te schrijven voor de uitvoering van de activiteit. De provincie hecht echter veel waarde aan maatschappelijke initiatieven en neemt, wanneer er sprake is van een initiatief in het kader van het uitdaagrecht, maatschappelijke meerwaarde mee in de opdracht en de gemaakte keuzes bij de aanbestedingsprocedure.

Wanneer de kosten voor het maatschappelijk initiatief boven de Europese drempelbedragen voor aanbesteden liggen moet er een Europese aanbestedingsprocedure worden gestart conform Europese wet- en regelgeving. In dit geval heeft de provincie weinig ruimte om eigen kaders te stellen.

Voorbeeld Provincie Friesland

In de Provincie Friesland is er samen met agrariërs, natuurorganisaties en grondeigenaren een initiatief ingediend. Dit initiatief heeft gezorgd voor de ontwikkeling van 1000 hectare natuur met inbreng van agrariërs en inwoners. Lees hierover meer via [Home - Natuur mei de Mienskip](#).

3.4 Beter samenwerken met de omgeving

Participatie gaat in essentie over samenwerken met je omgeving. Die samenwerking willen we naar een hoger niveau tillen. Maar uit welke partijen bestaat die omgeving? En hoe gaat de provincie die samenwerking verbeteren?

Inwoners

De provincie vindt het niet meer dan logisch dat degenen die door beleid geraakt worden ook een stem hebben in de ontwikkeling ervan. Daarom betreft de provincie Zuid-Hollanders vroegtijdig en op een betekenisvolle manier bij beleidsontwikkeling uitvoering en evaluatie. Soms intensief en soms minder intensief, afhankelijk van het vraagstuk, de beïnvloedingsruimte die er is en de behoefte van participanten. Hierbij staan de participatieprincipes; aanpak bepalen op basis van het vraagstuk; aandacht voor verschillende perspectieven; zorgen voor heldere communicatie & verwachttingsmanagement; en inzetten op samen leren centraal. Ook wil de provincie toegankelijker te worden voor Zuid-Hollanders die zelf een goed idee hebben door heldere én haalbare kaders en voorwaarden te scheppen voor burgerinitiatieven (zie H3.2). Verder wil de provincie onderzoek doen naar de toegankelijkheid van de provincie voor onze inwoners en die toegankelijkheid verbeteren.

Medeoverheden

Onze medeoverheden zijn vaak veel beter dan de provincie op de hoogte van wat er speelt op lokaal niveau. Ook zijn zij vaak het eerste aanspreekpunt van Zuid-Hollanders als het gaat om kwesties waar de overheid bij betrokken is. Misschien wil de provincie een participatietraject starten maar blijkt dat gemeenten in het gebied waar het traject betrekking op heeft al een relevant participatietraject hebben uitgevoerd. Of de provincie maakt beleid waar simpelweg belangen van een medeoverheid meespelen. Wanneer een onderwerp hen raakt betreft de provincie haar medeoverheden daarom vroegtijdig.

Bovendien kunnen we als overheden veel van elkaar leren; we hoeven niet allemaal zelf het wiel uit te vinden. Gemeenten bijvoorbeeld hebben meestal veel ervaring met participatie en binnen gemeenten zijn vaak allerlei mooie initiatieven te vinden waarin Zuid-Hollanders, medeoverheden, belangenorganisaties en ondernemers met elkaar samenwerken. De provincie zet daarom in op het opbouwen van een sterk (kennis)netwerk op participatiegebied.

Maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen

Kennisinstellingen zoals universiteiten en onderzoeksinstituten beschikken over wetenschappelijke kennis en onderzoekscapaciteit die essentieel zijn voor het onderbouwen van beleidsbeslissingen. Hun bijdragen zorgen ervoor dat beleid gebaseerd is op actuele en betrouwbare informatie, wat de effectiviteit en legitimiteit ervan vergroot. Maatschappelijke organisaties zoals belangengroepen bieden waardevolle praktijkervaring en inzicht in de behoeften en uitdagingen van verschillende (soms kwetsbare en moeilijk bereikbare) bevolkingsgroepen. Het betrekken van maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen bij beleidsontwikkeling is daarom van groot belang. Zo maakt de provincie beleid dat innovatief en wetenschappelijk onderbouwd is, waarin verschillende perspectieven zijn meegenomen en dat gedragen wordt door de samenleving.

Bedrijven

Bedrijven hebben een directe invloed op de leefomgeving, werkgelegenheid en innovatiekracht van Zuid-Holland. En ons beleid heeft vaak direct invloed op de bedrijven in Zuid-Holland. Gezien de complexe uitdagingen van deze tijd is het daarom essentieel om ook bedrijven vroegtijdig te betrekken bij de ontwikkeling van beleid. Dat kan beleid zijn dat hen direct aangaat, maar óók ander beleid waarbij zij misschien een meer ondersteunende rol kunnen vervullen. Zuid-Hollandse bedrijven beschikken over enorme hoeveelheden kennis en expertise op allerlei vlakken. Bovendien zetten zij steeds meer stappen richting duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Hierdoor kunnen zij een belangrijke rol spelen bij het inbrengen van innovatieve oplossingen en kennis in participatietrajecten. Daarnaast hebben bedrijven binnen de omgevingswet ook een verantwoordelijkheid als het gaat om participatie wanneer zij activiteiten verrichten die impact hebben op de leefomgeving. De provincie zorgt daarom voor heldere kaders waarmee duidelijk wordt wanneer participatie door bedrijven nodig is en waar die participatie idealiter aan moet voldoen (zie H3.1).

3.5 Borgen van participatie in de organisatie

De kennis over participatie binnen de provincie is versnipperd en wat participatieaanpak betreft zijn er soms grote verschillen tussen beleidsteams. Daarom werkt de provincie aan het borgen van participatie in de organisatie. Participatie maakt het mogelijk het werk goed te doen en het beleid kwalitatief beter te maken. Daarom heeft het een plek in de standaardprocessen voor besluitvorming. De provincie zal onderzoeken hoe participatie verder geborgd kan worden in onze werkzaamheden.

De afgelopen jaren heeft de provincie verschillende instrumenten ontwikkeld, zodat ambtenaren aan de slag kunnen met participatie. De provincie zal onderzoeken hoe deze instrumenten, zoals de Leidraad participatie, en participatie in het algemeen verder onder de aandacht gebracht kunnen worden. Binnen de organisatie is een team dat functioneert als aanspreekpunt voor participatievraagstukken. Dit team zal ook de kennis en kunde over participatie verspreiden onder de ambtenaren.

3.6 Digitale participatie

De provincie gebruikt afhankelijk van de participatievraag digitale middelen ter ondersteuning van participatietrajecten. Door digitale tools in te zetten, naast fysieke participatiemethodes, kunnen deelnemers tijd- en plaats onafhankelijk meedenken en wordt informatie over participatietrajecten digitaal toegankelijk.

Digitale tools onderzoeken

Omdat digitale tools voor participatie nog in de kinderschoenen staan en zich volop ontwikkelen, voert de provincie onderzoek uit naar welke digitale tools geschikt zijn voor verschillende doeleinden. Hierbij is aandacht voor de privacy en de veiligheid van data en de uitlegbaarheid van de resultaten van digitale tools. Met behulp van de onderzoeksresultaten wil de provincie beter beargumenteren waarom- er voor welk digitaal middel wordt gekozen en zo de participatietrajecten verbeteren. Daarnaast wordt onderzocht hoe de website van de Provincie Zuid-Holland in de toekomst ruimte kan bieden aan participatie.

Gezamenlijk inkopen, inzetten en ontwikkelen digitale tools

De provincie zet in op het gezamenlijk optrekken met medeoverheden als het gaat om de inkoop, inzet en ontwikkeling van digitale participatietools. Hiermee worden de processen- en presentatie van verschillende overheden op elkaar afgestemd. Het gebruiksgemak van digitale tools voor participanten verbetert wanneer zij bij verschillende overheden dezelfde participatieprocessen- en presentatie herkennen. Daarnaast zorgt die uniformiteit voor efficiënt werken, het gemakkelijk borgen van kennis en het gemakkelijker vergelijken van resultaten van digitale participatie.

Omgaan met AI

Hoewel de provincie momenteel weinig ervaring heeft met digitale participatietools die gebruik maken van AI zal dit in de toekomst waarschijnlijk vaker voorkomen. Digitale tools gebruiken namelijk in toenemende mate complexe algoritmen, modellen en soms artificiële intelligentie (AI) waardoor de uitlegbaarheid van resultaten onder druk komt te staan. Wanneer participatietools AI gebruiken dienen er extra stappen genomen te worden op het gebied van verantwoording en registratie zoals voorgeschreven in de nieuwe AI-wet van de EU. Hiermee zorgt de provincie ervoor dat de uitkomsten van digitale participatieprocessen ten alle tijden uitlegbaar en navolgbaar blijven.